

CERAMIKA – SZTUKA DOTYKU.

Transfer termoaktywny.

Praca doktorska realizowana pod opieką Promotor prof. Teresy Klaman

Streszczenie

“Zmysł dotyku (...) zależny od bezpośredniego kontaktu z przedmiotem, musi badać kształty powoli, skrawek po skrawku, mozolnie tworząc sobie pewne wyobrażenie o całości przestrzeni trójwymiarowej.”¹

Przygotowana przeze mnie prezentacja doktorska, zarówno część artystyczna i pisemna, jest nakreśleniem interesujących mnie aspektów i ukierunkowania w działalności twórczej związanej ściśle z ceramiką. Interesuje mnie fenomen materii ceramicznej jako medium artystycznej wypowiedzi. Wciąż „żywa” glina daje sposobność balansowania pomiędzy tradycją i tym, co nam współczesne. Niniejsza praca doktorska jest wynikiem przeprowadzonych badań nad formą ekspresji rzeźby ceramicznej jako potencjału aktywizującego zmysły. Posługując się tradycyjnie modelowaną formą ceramiczną, która od początku powstawania zależna jest od dotyku i ciepła, zwracam się ku bezpośredniemu doznaniu, rzeczywistemu przeżyciu. Szukam sposobu na przełamanie dystansu wzrokowego na rzecz fizycznego zetknięcia z obiektem. Kieruję uwagę na odbiór zmysłem dotyku, wskazuję możliwość odkrycia „drugiej warstwy” obiektu, jej prawdziwego, ukrytego znaczenia. Bezdotykowa kontemplacja bowiem może się skupić jedynie na zewnętrznej powierzchni skorupy.

W pracach stworzonych na potrzeby niniejszego doktoratu dążę do osiągnięcia dwóch głównych celów: po pierwsze, zależy mi na nadaniu ceramice dodatkowego wymiaru artystycznego i ideologicznego poprzez rozszerzenie jej funkcji estetycznej i dekoracyjnej o dodatkowe funkcje związane z wielozmysłowym odbiorem i utrwalaniem interakcji zachodzących między odbiorcą a obiektem. Po drugie, moim celem jest zaktywizowanie odbiorcy, nie tylko poprzez zachęcenie go do nawiązania bezpośredniego kontaktu z obiektem poprzez dotyk, ale także przekonanie do zinternalizowania tej czynności, poprzez potencjalną identyfikację własnego osobistego doświadczenia, wspomnienia, ładunku emocjonalnego. Środkiem do osiągnięcia postawionych celów jest performatywność samego procesu wypału, jak i zastosowana przeze mnie w pracach powłoka termoczuła. Pojęcie performatywności tutaj definiuję jako zwrot w tworzeniu ceramiki,

---

1 R. Arnhem, *Myślenie wzrokowe*, Gdańsk: Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, wyd. drugie, 2013, s. 28

nastawiony na akcję i sprawczość, szczególnie widoczne w aktywnym przeprowadzaniu alternatywnych, plenerowych wypałów ceramiki. Performatywność tworzenia jako świadomy rejestr i wybór niesionych wówczas przez przypadek wartości, stawiający na odkrywanie, rozwój i własne twórcze rewolucje.

Część wizualną doktoratu stanowi prezentacja sześciu obiektów przestrzennych o dużej skali i trzech wielkoformatowych „ilustracji ceramicznych”, wykonanych z gliny kamionkowej i wypalonych gazowo w technikach alternatywnych. Zastosowana przeze mnie kryjąca powłoka termoczuła stanowi punkt wyjścia do zaktywizowania odbiorcy. Jest ona impulsem do zrewidowania postrzegania i wyobraźni, uobecnienia ożywiony, kompletny obraz całości. Intymny kontakt, bezpośredni dialog, przekazywanie ciepła ludzkich dłoni odsłaniają to, co zazwyczaj ukryte. Jednocześnie dopełnia się akt przedstawienia poprzez kreacyjne współdziałanie. Proces oddziałuje w czasie, zatrzymana na dłuższą chwilę w strukturze gliny energia cieplna, jawi się jako ślad zintegrowanego, zewnętrznego działania na formę.

Część pisemna rozprawy doktorskiej obejmuje pięć rozdziałów. W pierwszym rozdziale „Ceramika - konteksty” przywołuję historyczny kontekst ceramiki, tradycje lokalne i sięgam po historię zachodniej już odslony techniki *raku* oraz inspiracje twórczością Amerykanina Paula Soldnera. Rozdział drugi „Proces – od idei do obiektu” obejmuje opis artystycznej pracy doktorskiej, natomiast rozdział trzeci charakteryzuje działanie termowrażliwej warstwy. Rozdział czwarty, zatytułowany „Sztuka dotyku” w swoich trzech podrozdziałach skupia się na badaniu świata ceramiki dzisiaj. Przywołuję tu przykłady wybranych artystów, inspiracje, konteksty, metafory i eksperymenty. Pod kątem własnej prezentacji doktorskiej zachęcam do przekraczania zakazu dotykania rzeźb i staram się uzasadnić celowość poszerzania spektrum poznawczego materii ceramicznej, przywołuję też aspekt performatywnego tworzenia ceramiki, interaktywnego jej odbioru oraz właściwości mnemotechnicznych. Tekst uzupełniam o warstwę filozoficzno-kulturową w obszarze interesującej mnie problematyki. Odnoszę się do niezwykle znaczącego wieloetapowego procesu, nieodłącznego elementu technologii związanej z ceramiką, który łączy ustalone reguły z pięknem przypadkowego i spontanicznego działania, intuicyjnymi pomysłami, ciekawością i odkrywaniem.

Alicja Buławka - Fankidejska